

Sünuhatta geçen “Lazım-ı mezhep, mezhep değil; belki muahez değil.” Cümlesini ve konu ile irtibatını açar mısınız?

MEDENİYETİN İYİLİKLERİ KUR'ÂN'IN MALIDIR

Bediüzzaman Hazretleri bu kısımda bir medeniyet algısı eleştirisi yapıyor. Bu öyle bir uğursuz algıdır ki, müstebit bir rejim haline getirilmiş ve ülkemizin doksana yılına mal olmuştur. Yüzyılımızın faciasıdır.

Bediüzzaman'ın sözü aynen şöyledir:

“Lâzım-ı mezhep, mezhep olmadığından, belki muahez değil. Bahusus iki cihetle kuvveti, hariç cereyanın müspet ve zaafına inzımam etse, harici kendine âlet-i lâyeş'ur edebilir.”¹

“Lazım-ı Mezhep” kavramını iki yönden ele alacağız:

1-Hakiki mânâsıyla.

2-Mecazi mânâsıyla.

Hakiki mânâsıyla lazım-ı mezhep, bir mezhebin zorunlu olarak bağlı bulunduğu naslardır, ayet ve hadislerin açık hükümleridir, dinin içtihadı konu olmayan muhkemâttır.

Mesela beş vakit namaz veya Ramazanda oruç tutmak dört mezhepte de farzdır. Bu emirler mezhebin içtihadı değil, dinin açık emirleridir. Bu farz emirlerle ilgili olarak mezhepler sorgulanmaz.

Bu nedenle lazım-ı mezhep olan, yani mezhepleri zorunlu olarak kendine bağlayan Kur'ân'ın açık hükümleri mezhep değildirler.

Bu cümleyi bu çerçevede anlamamız gerekirse, bir medeniyet yolu olarak Avrupa'cılıktan maksat, Kur'ân ile barışık olan bilgi ve hikmeti, fen ve tekniği almak murad ise eğer...

Bunda bir sakınca yoktur. Bu güzeldir.

Ama bu Avrupa'cılık yolu değildir.

Çünkü mehasin-i medeniyet batıdan da gelse o Kur'ân'ın malıdır.

Bu durumda bu güzel cereyan batıdan gelse bile, dâhilde Kur'ân ile barışık olduğundan, örf ve kültürümüzü güçlendirir. Örf ve kültürümüz, din ve inancından da aldığı güç ile hariçten gelen bu değerleri kendisine şuursuz bir alete dönüştürür. Yani kendi lehine kullanır. İnanç ve ahlâkından taviz vermez.

BATI'YI KÖRÜ KÖRÜNE TAKLİT FACIASI

Mecazi mânâsıyla ise lazım-ı mezhep, bir mezhebin içtihatlarından olmadığı halde, zamanla yanlışlıkla o mezhebe mal edilmiş /o mezhebe yamanmış fikirlere denir.

Bu da mezhep değildir ve mezhebi bağlamaz, mezhebi sorumlu kılmaz.

Bu mana ile meselemize dönersek: müspet bir cereyan çerçevesinde Avrupa'dan, batıdan veya Çin'den bilgi, hikmet ve mehasin-i medeniyet devşirme işi bir milli proje olabilir. Bunda bir sakınca yoktur.

Ama bu hayırlı projeye bir takım mefsetet de karışır ve İslam ahlâkına zarar veren bozuk fikir ve gelenekler zamanla lazım-ı mezhep zannedilirse, yani batı körü körüne taklit edilir ve bu taklit ilerlemenin lazımı zannedilirse, bu rejim haline getirilirse, bir kanuni emir ile tamim edilirse, işte bu bir faciadır.

Doksan yıldan beri ülkemizde gördüğümüz manevî facia işte budur!

Ama bu faciadan bizim temelde var olan doğru bilgi, hikmet ve mehasin-i medeniyet arayışı projemiz sorumlu değildir.

Mesela şapka giymek, kılık kıyafette batıya uymak ilerleme projesinin lazımı olmadığı gibi, bir ilerleme projesi de değildir.

Oysa bu memlekette şapka için nice başlar kesilmiştir. Kılık kıyafeti batıya uydurmak için nice canlar yakılmıştır! Bunlar çağdaş medeniyet adına yapılmıştır.

Hâlbuki bunlar medeniyetin hiç de lazımı değildir.

Ama İslam'ın edep ve ahlâkına zarar vermeden, fende ve bilimde, fabrikada ve sanayide batıdan veya ileri ülkelerden örnekler devşirmek ilerliciliktir.

Bunda din ve ahlâk rüşvet verilmeden, fen ve teknik alınır.

Kur'ân'ın tasvip ettiği yol, bu yoldur.

Bediüzzaman'ın başlara vura vura dikkat çektiği husus da bu olmuştur!

Dipnot: 1- Divan-ı Harb-i Örfi ve Sünuhat, s. 118